

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

Psalm. 22.

*1. Cor. 10. d.
* De sacra-
mentis fide-
lium.*

*De consec.
distinct. 2. c.
quia passus
paragra. do-
minus no-
ster.
Ephes. 4. a
Gloss. ord. 1.
Cor. 1. ad
illud, Acci-
pite & man-
ducate.*

*Aug. tract.
27. ad finem
ea 6. Ioan.
Tomo 9. ha-
betur de cō-
sac. dist. 2. c.
Quid est
Christum.*

atque rem significat, & utriusque rei similitudinem gerit expressam. Nam sicut panis præ cæteris cibis corpus reficit & sustentat, & vinum hominem lætificat atque inebriat: sic caro Christi interiorem hominem plus cæteris, gratiis spiritualiter reficit & saginat. Unde Calix meus inebrians, quam præclarus est. Habet etiam similitudinem cum re mystica, quæ est vnitas fidelium: quia sicut ex multis granis conficitur vnus panis, & ex pluribus acinis vinum in vnum confluit: sic ex multis fidelium personis vnitas Ecclesiastica constat. Unde Apostolus, Vnus panis & vnum corpus multi sumus, &c. Unde Aug. Vnus panis & vnum corpus Ecclesia dicitur, pro eo, quod sicut vnus panis ex multis granis, & vnus corpus ex multis membris componitur: sic Ecclesia ex multis fidelibus charitate copulante constituitur. Hoc mysterium pacis & vnitatis nostræ Christus in sua mensa consecrauit: qui accipit hoc mysterium vnitatis, & non tenet vinculum pacis, non accipit hoc mysterium pro se, sed contra se. Cuius etiam sacramentum est corpus Christi proprium de virgine sumptum: quia vt corpus Christi ex multis membris purissimis, & immaculatis constat, ita societas Ecclesiastica ex multis personis à criminali macula liberis constitit. In cuius rei typo facta est arca Domini de lignis sethim: quæ sunt imputribilia, & albæ spinæ similia.

DE DVOBVVS MODIS MANDVCANDI
DISTINCT. IX. A

ET sicut duæ sunt res illius sacramenti, ita etiã duo modi manducandi. Vnus sacramentalis, sc. quo boni & mali edunt: alter spiritualis quo soli boni manducant. Unde Aug. Quid est Christum manducare? non est hoc solum in sacramento corpus eius accipere: multi enim indigne accipiunt: sed in ipso manere, & habere ipsum in se manentem. Spiritualiter n. manducat, qui in vnitatem Christi & Ecclesiam

celestis quam sacramentum significat manet. Nam
 qui discordat à Christo, nec carnem Christi man-
 ducat, nec sanguinem bibit: etsi tantæ rei sacra-
 mentum ad iudicium sui quotidie accipiat. Spiri-
 tualem manducationem Aug. distinguens à sacra-
 mentali ait, Vt quid paras ventrè & dentem? cre-
 de, & manducaisti. Credere enim in eum, hoc est,
 comedere panem & vinum. Qui credit in eum,
 manducat eum. Item, Quomodo manducandus
 est Christus? Quomodo ipse dicit, Qui manducat
 carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me
 manet, & ego in eo? Si in me manet & ego in eo,
 tunc bibit: qui vero non in me manet, nec ego in
 illo: & si accipit sacramentum, acquirit magnum
 tormentum. Itē, Nulli ambigendum est tunc quē-
 quam corporis & sanguinis Dñi participem heri,
 quando Christi membrum efficitur: nec alienari
 ab illius panis calicisq; consortio, etiamsi antequā
 illum panem edat & calicem bibat, de hoc seculo
 in vnitatem corporis Christi constitutus abscedat:
 quia illius sacramenti beneficio non priuatur, quā-
 do ille habere hoc, quod illud sacramentum signi-
 ficat inuenitur. In illo enim sacramento corpus &
 sanguinem suum nobis commendauit, quod & fe-
 cit nos ipsos. Nam & nos corpus ipsius facti sumus.
 Item, Qui discordat à Christo non manducat car-
 nem eius, nec sanguinem bibit: etsi tantæ rei sacra-
 mentum ad iudicium sibi quotidie accipit.

Ad illud e.
Ioan. Qui
manducat.
Tract. 25. ad
ca. 6. Ioan.
hoc est opus
Dei. Pascha
sius ca. 6. de
corpore do.
Aug. in lib.
de medio
pœnitentia
de cons. dist.
2. cap. quō.
Ioan. 6.

Prosp. lib.
sententiarū
Ex August.
cap. 339.

De errore quorundam qui dicunt à bonis tantum corpus

Christi sumi.

B

Hæc verba & alia huiusmodi, vbi de spirituali
 manducatione agitur, quidam obtuso corde legē-
 tes, erroris caligine inuoluti sūt adeo, vt præsump-
 ferint dicere corpus & sanguinem Christi à bonis
 tantū sumi & nō à malis. Sed indubitāter tenendū
 est, à bonis sumi, non modo sacramentaliter, sed &
 spiritualiter. A malis vero tantū sacramentaliter,
 id est,

id est,

i. sub sacramēto, sc. sub specie visibili carnē Christi de virgine sumptam, & sanguinem pro nobis fūsum sumi sed non mysticam, quā tantum bonorū est. Quod subditis probatur testimoniis: Greg. Est quidē in peccatoribus & indignē sumentibus vera Christi caro, & verus sanguis: sed essentia, nō salubri efficiencia. Item Aug. Multi indignē accipiunt corpus Domini: de quibus Apost. ait. Qui manducat & bibit calicem Domini indignē, iudicium sibi manducat & bibit. Per quōd docemur, quam sit cauendum malē accipere bonum. Ecce enim factum est malum, dum malē accipitur bonum: sicut cōtra Apostolo factum est bonum, cum benē accipitur malum, sc. dum stimulus Sathanæ patienter portatur. Ergo & mala profunt bonis, sicut angelus Sathanæ Paulo: & sancta obsunt malis, bonis sunt ad salutem, malis ad iudicium. Unde qui manducat & bibit indignē, iudicium sibi manducat & bibit: non quia res illa mala est, sed quia malus malē accipit, quod bonum est. Idem, Indignē quis sumens corpus Christi non efficit, vē quia malus est malum sit quod accipit, vel quia non ad salutem accipit, nil accipiat. Corpus enim & sanguis Domini nihilominus erat in illis, quibus ait Apostolus, Qui manducat indignē, &c. His aliisque pluribus apertē ostenditur, quod etiam a malis verum corpus Christi & sanguis sumitur: sed sacramentaliter, non spiritualiter.

De intelligentia quorundam verborum ambiguum. C

Secundum hos duos modos sumēdi, intelligentia quorundam verborum ambiguē dictorum distinguenda est. Ait enim Aug. Bonus accipit sacramētum & rem sacramenti, malus verō sacramētum & nō rem. Sacramētum hic dicitur corp⁹ Christi proprium, de virgine natum: Rē vero spiritualem Christi carnē. Bonus ergo vtranq; Christi carnem accipit: Malus vero tantum sacramētum, id est, cor-

*Lanfrancus
ad obiectio-
nem Beren-
garij.*

*14. respon-
dens, 1. Cor.*

11. f.

Ibid. Lanfr.

2. Cor. 12. c.

*Aug. lib. de
baptismo
cont. Don. 5.
ca 8. in to. 7.
1. Cor. 11. f.*

*Glossaordi
ad illud.*

1. Cor. 11.

*Accipite &
manducate.*

est, corpus Christi sub sacramento, & non rem spiri-
ritualem. Item, Non manducans manducat, &
manducans non manducat: quia non manducans
sacramentaliter, aliquando manducat spirituali-
ter, & è conuerso. Et qui manducant spiritualiter,
veritatem carnis & sanguinis dicuntur sumere:
quia ipsam efficienciam habent, id est, remissionē
peccatorum, pro qua videtur orari cum dicitur.
Perficiant in nobis Domine quæ sumus tua sacra-
menta, quod continent: vt quod nunc specie geri-
mus, rerum veritate capiamus. Rerum veritatem
dicit ipsam efficienciam: quasi dicat, Per hæc sacra-
menta præsta, vt sicut sacramentaliter carnē Chri-
sti sumimus, ita spiritualiter sumamus. Vel petit
sacerdos, vt Christus, qui nunc verè sub specie pâ-
nis, & vini sumitur manifesta visione, sicut in es-
sencia diuinitatis est, quandoq; accipiatur. Con-
stat ergo à bonis & à malis sumi corpus Christi:
sed à bonis ad salutem, à malis ad perniciem.

*Lanfrancus
in responsio-
ne ad obie-
ctionem 14
Berengarij.*

DE HERESI ALIORVM QVI DICVNT
corpus Christi non esse in altari nisi in signo.

DISTINCT. X. A

Sunt & alii, præcedentium insaniam transcen-
dentes: qui Dei virtutem iuxta modum natura-
lium rerum metientes, audacius ac periculosius ve-
ritati eòtraducunt: asserentes in altari nõ esse cor-
pus Christi vel sanguinē, nec substantiam panis vel
vini in substantiã carnis & sanguinis cõuertit, sed
ita Christum dixisse. Hoc est corpus meum, sicut
Apost. dixit, Petra autem erat Christus. Dicunt n.
ibi esse corpus Christi tantum in sacramento, i. in
signo, in tantum & signo manducari à nobis, Qui
errãdi occasionē sumunt à verbis veritatis, vnde
prima heresis facta est in discipulis Christi. Cum n.
diceret. Nisi quis manducauerit carnē meam, &
biberit sanguinē meum, non habebit vitam eter-
nam: illi non intelligentes dixerunt. Durus est hic

*De sacra-
mento Eu-
charistia
quantum ad
cibum quò
manduca-
tur.*

*Aug. super
Psal. 54. ad
versum 24.
hunc molliti
sunt sermo-
nes.*